

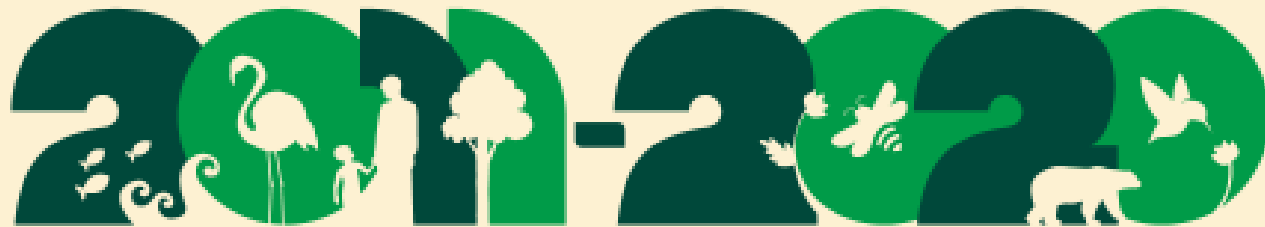

**Eesti
Taimekasvatuse
Instituut**

Mis toimub seemnega geenipangas?

**8. detsember 2016
Seemneliidu seminar Pärnus**

**Külli Annamaa
Geenipanga juhataja**

United Nations Decade on Biodiversity

ELURIKKUS

Põllumajanduse mitmekesisus

- 75% taimede mitmekesisusest hävinud
- 150-200 taimeliiki toiduks (ajalooliselt ~7000)
- 95% toidust saadakse 30st taimeliigist
- 60% kaloraažist moodustavad riis, mais, nisu, kartul

Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus

Maaelu arengukava 2014-2020

Sort	Nõuded	Määr aastas
Talirukis ' Sangaste '	> 5 ha	32 eurot/ha
Kartul ' Ando '	> 0,3 ha; TT register	60 eurot/ha
Põldhernes ' Mehis '	> 0,5 ha	50 eurot/ha
Põlduba ' Jõgeva '	> 0,5 ha	65 eurot/ha
Valge ristik ' Jõgeva 4 '	> 1 ha	100 eurot/ha
Viljapuud (43 sorti)	Erinevaid >10, kokku >20	12 eurot/tk
Marjapõõsad (12 sorti)	Erinevaid >5, kokku >10	5 eurot/tk

Säilitussordid sordilehes

- 2010 - kartul 'Jõgeva kollane'
- 2011 - kartulid 'Endla', 'Väike verev'
- 2012 - söödapeet 'Jõgeva Eckendorf'
- 2015 - põlduba 'Helbi'

JÕGEVA KOLLANE

**Rahvaselektsiooni-
sordid**

**Aretajate
sordid ja aretised**

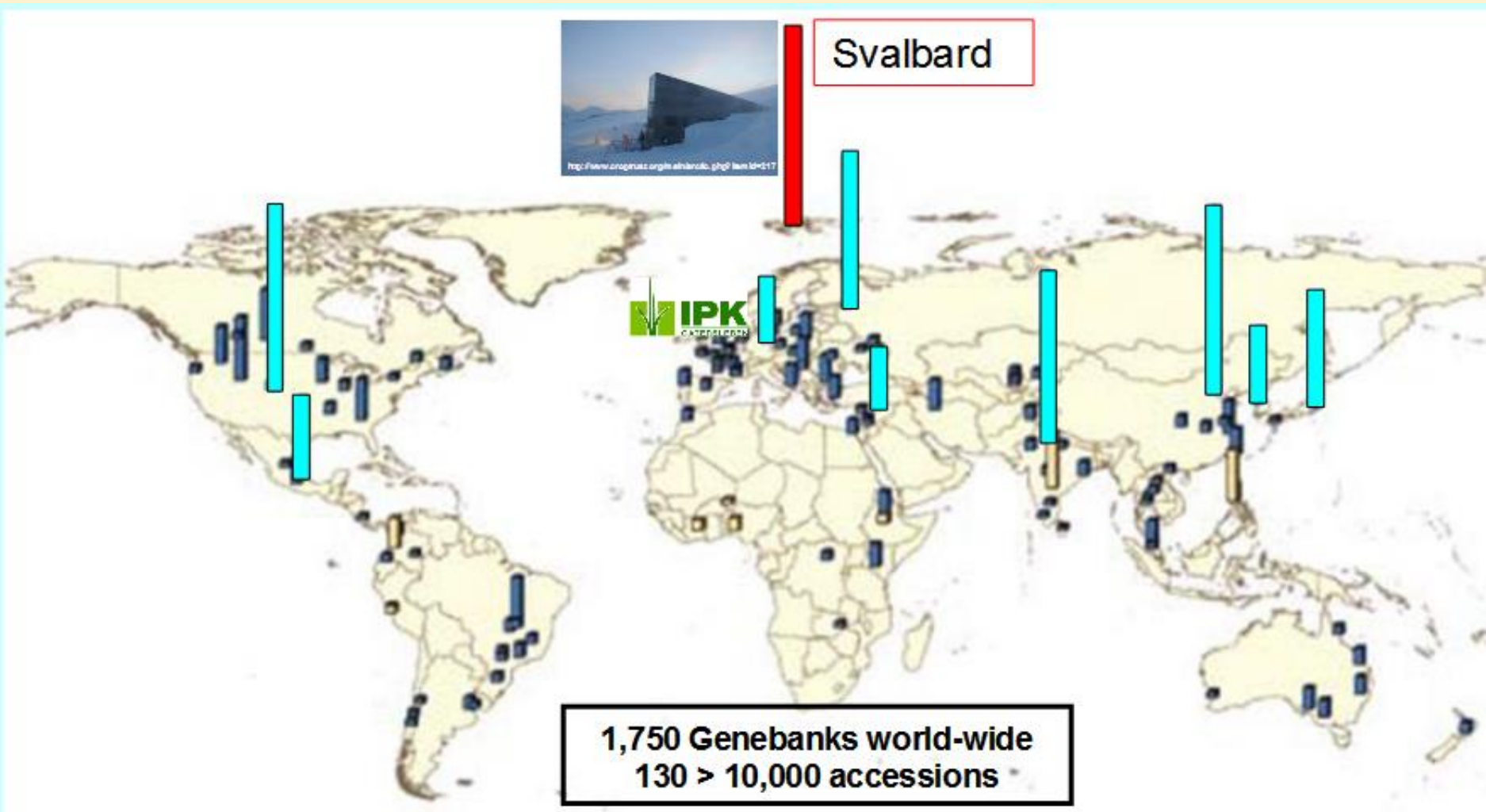
**Loodusest kogutud
heintaimed**

From field to fridge!

Geenipangad maailmas

Teravmägede seemnehoidla

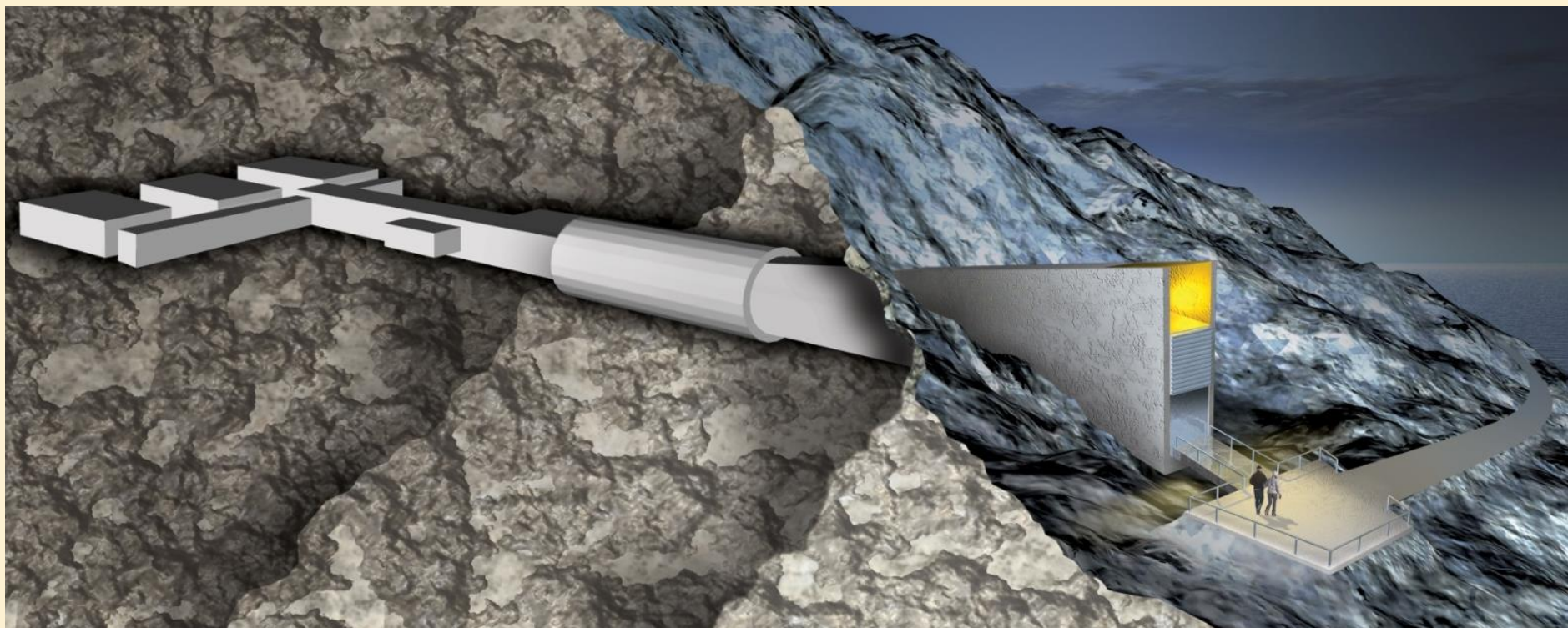

Teravmägede seemnehoidla Varusäilikut

- Avati 2008. aastal
- Mahutavus 4,5 miljonit säilikut
- Praegu 880 837 säilikut

Teravmägede seemnehoidla

Seemne parim “stardipositsioon”

- Terved taimed ja täisküpsed seemned
- Kogutud seemned hoida õhu käes jahedas
- Seemnetega ruttu põllult koju
- Seemned kiiresti jahedasse ja kuivama
- Käsitsi puhastamine
- Idanevus üle 85%

**Mida kvaliteetsem seeme panka läheb,
seda kauem ta elab!**

Seemne pikk eluiga geenipangas

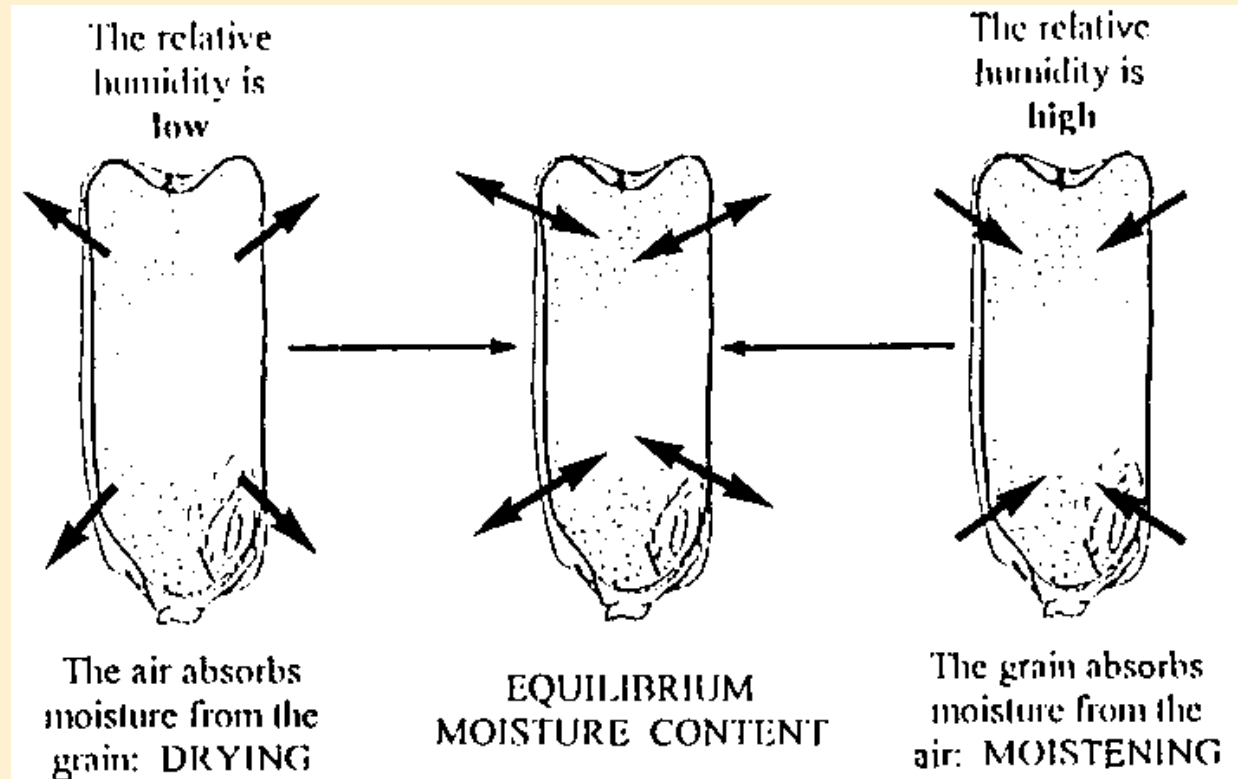
- Harvem paljundamine - vähem põlvkondi, keskkonna mõju
- Geneetilise erosiooni väiksem risk
- Odavam

Miks peab seemneid kuivatama?

- Pikeneb säilimisaeg
- Taluvad ekstreemseid temperatuure(külmutamine)
- Väheneb kahjurite ja seenhaiguste rünnak

Seemned kuivatusruumis

Õhu suhteline niiskus 15%, temperatuur 15 °C

Seemned kuivaks silikageeliga

Niiskusesisalduse kontrollimine

TEMPERATURE

sartorius

Power button icon

CF

7

8

9

4

5

6

1

2

3

0

.

MODE

PARA

ENTER

Target icon

Seemnete pikaajaliseks säilimiseks

- Kuivatada 4-5 nädalat
- Sõltuvalt liigist niiskusesisalduseni 3-7%
(seemne suurus, struktuur, õlisisaldus)
- Säilitada seemned hermeetiliselt
- Säilitada temperatuuril $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ või madalamal

Genebank Standards, 1994

Seemned õhukindlalt

Klaasist purgid

Fooliumkotid

Seemnete eluiga

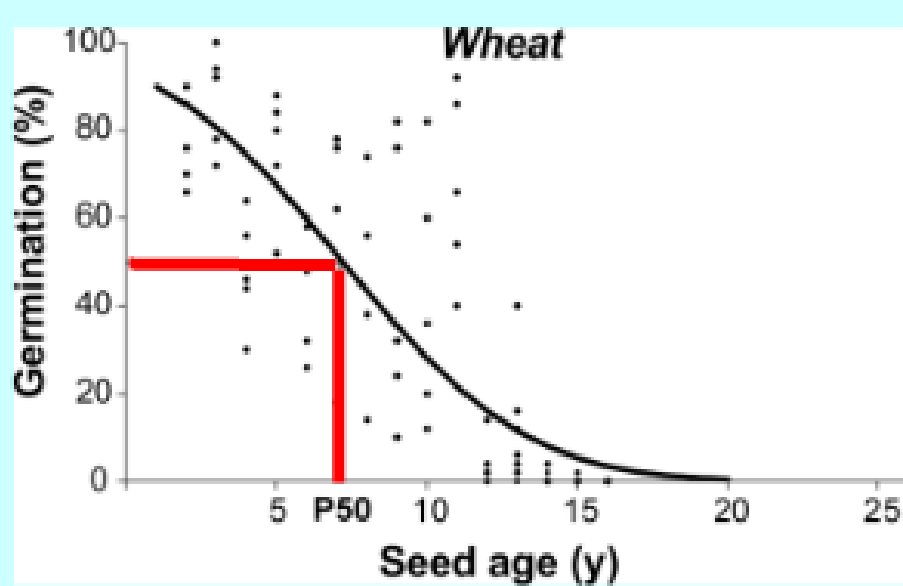
26 aastat, 20 °C, niiskusesisaldus 9-10%

Liik	Eluiga (aastad)	Idan 50% (aastad)
Kaer	15	7,8
Oder	16	9,2
Rukis	12	5,9
Nisu	15	7,2
Mais	19	12,3
Hernes	23	13,9
Põlduba	18	10,8
Raps	11	7,3
Porgand	-	6.1
Salat	7	4,6

Liikidevaheline varieeruvus

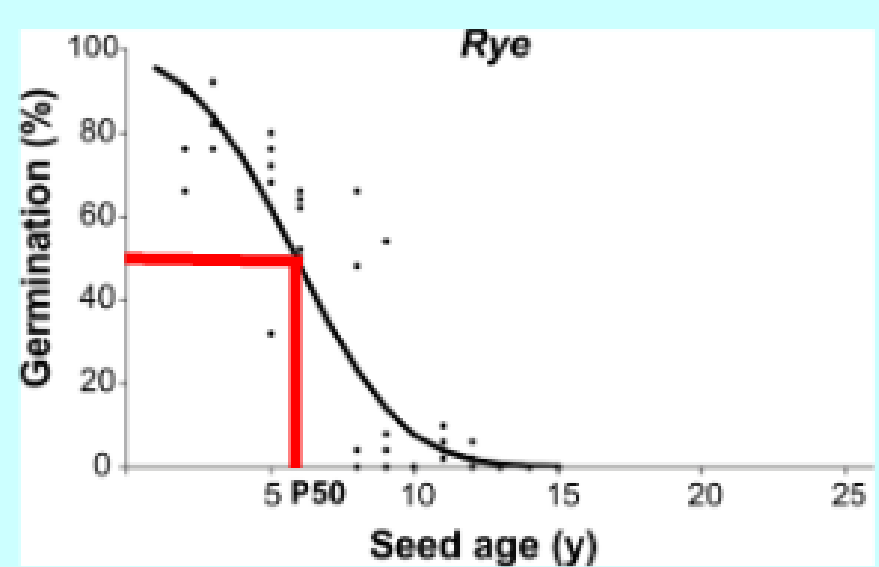
20 °C, seemnete niiskusesisaldus 9-10%

Nisu

Idanevus 50% ~ 7 aasta pärast

Rukis

Idanevus 50% ~ 6 aasta pärast

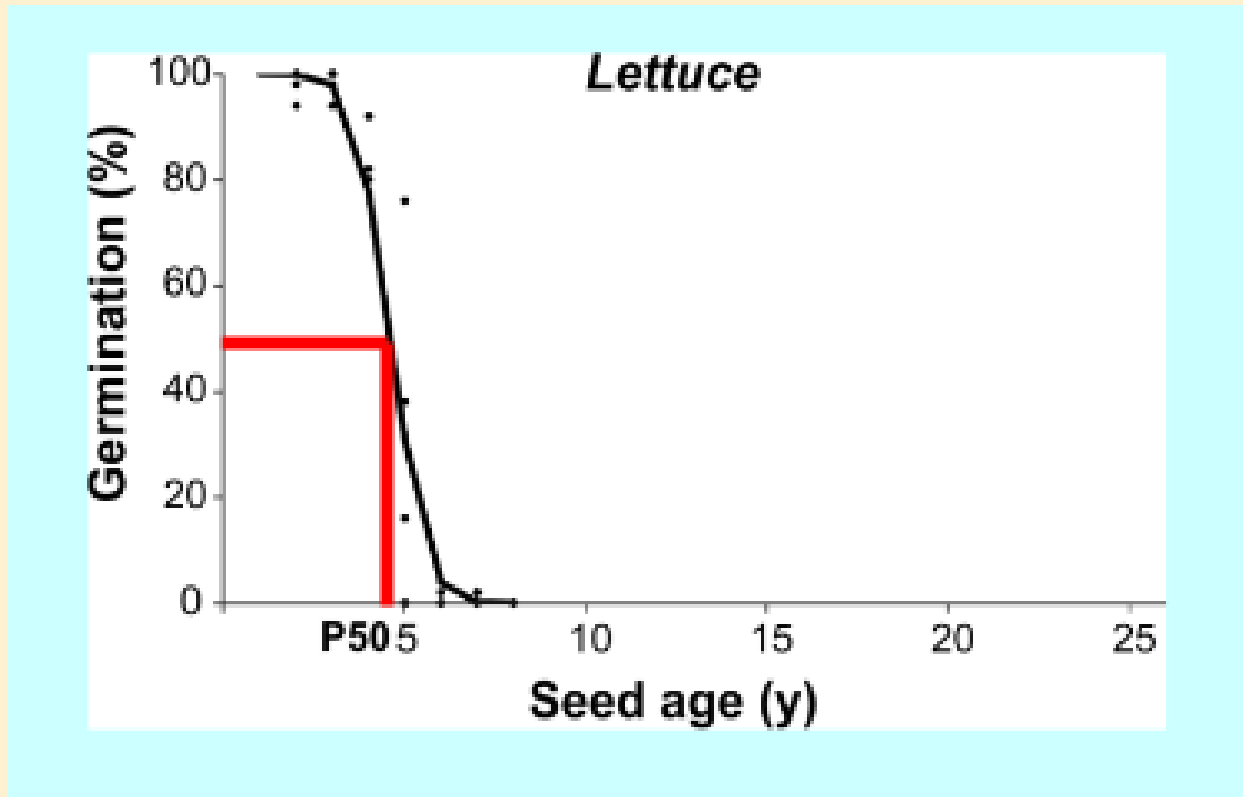

Liikidevaheline varieeruvus

---

20 °C, seemnete niiskusesisaldus 9-10%

Lehtsalat

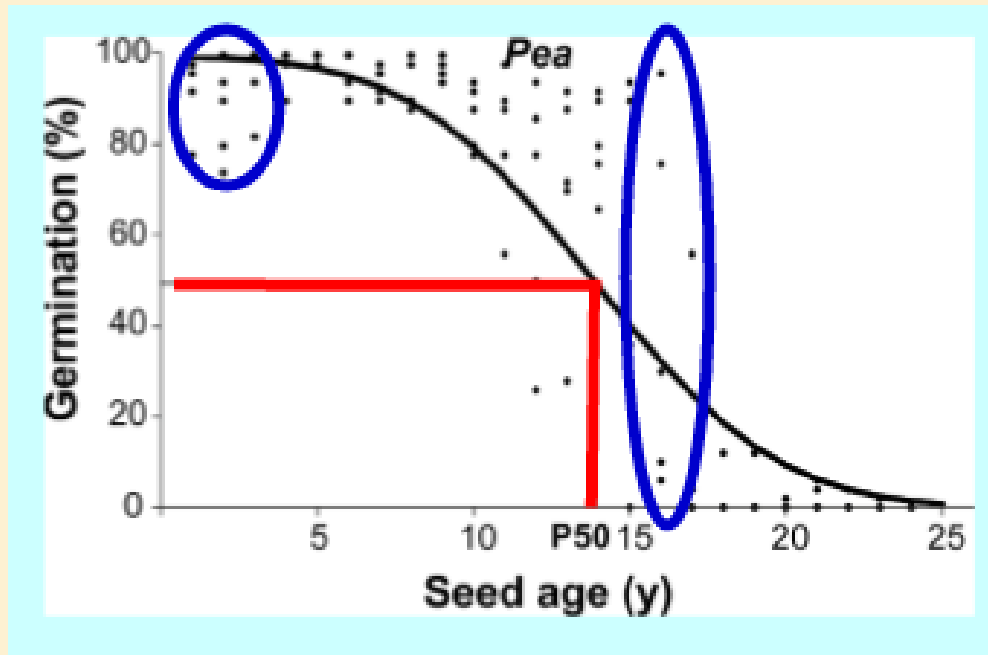

Idanevus 50% ~ 4 aasta pärast

Liigisisene varieeruvus

20 °C, seemnete niiskusesisaldus 9-10%

Hernes

Idanevus 50% ~ 14 aasta pärast

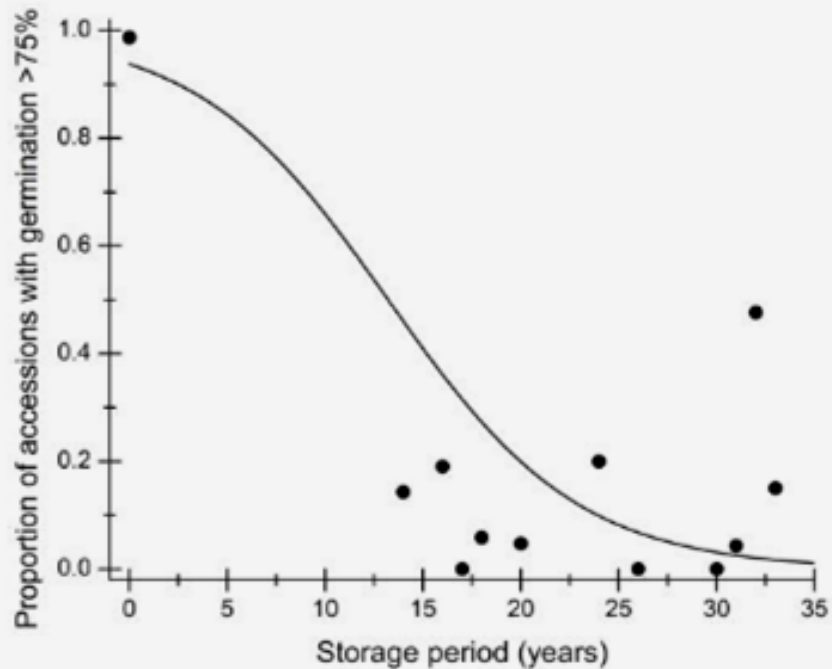

Seemned sügavkülmikus -18 °C

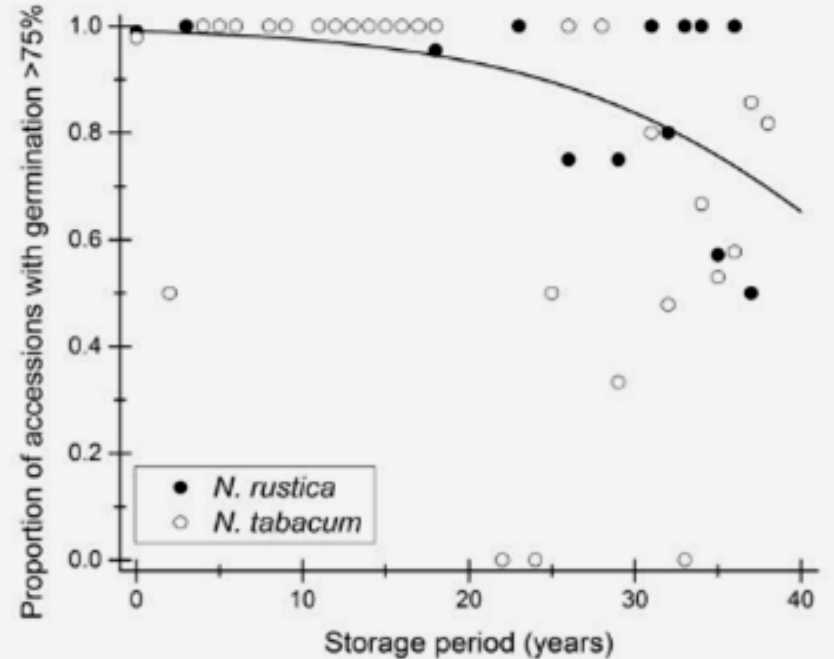

Seemnete pikaajaline säilimine

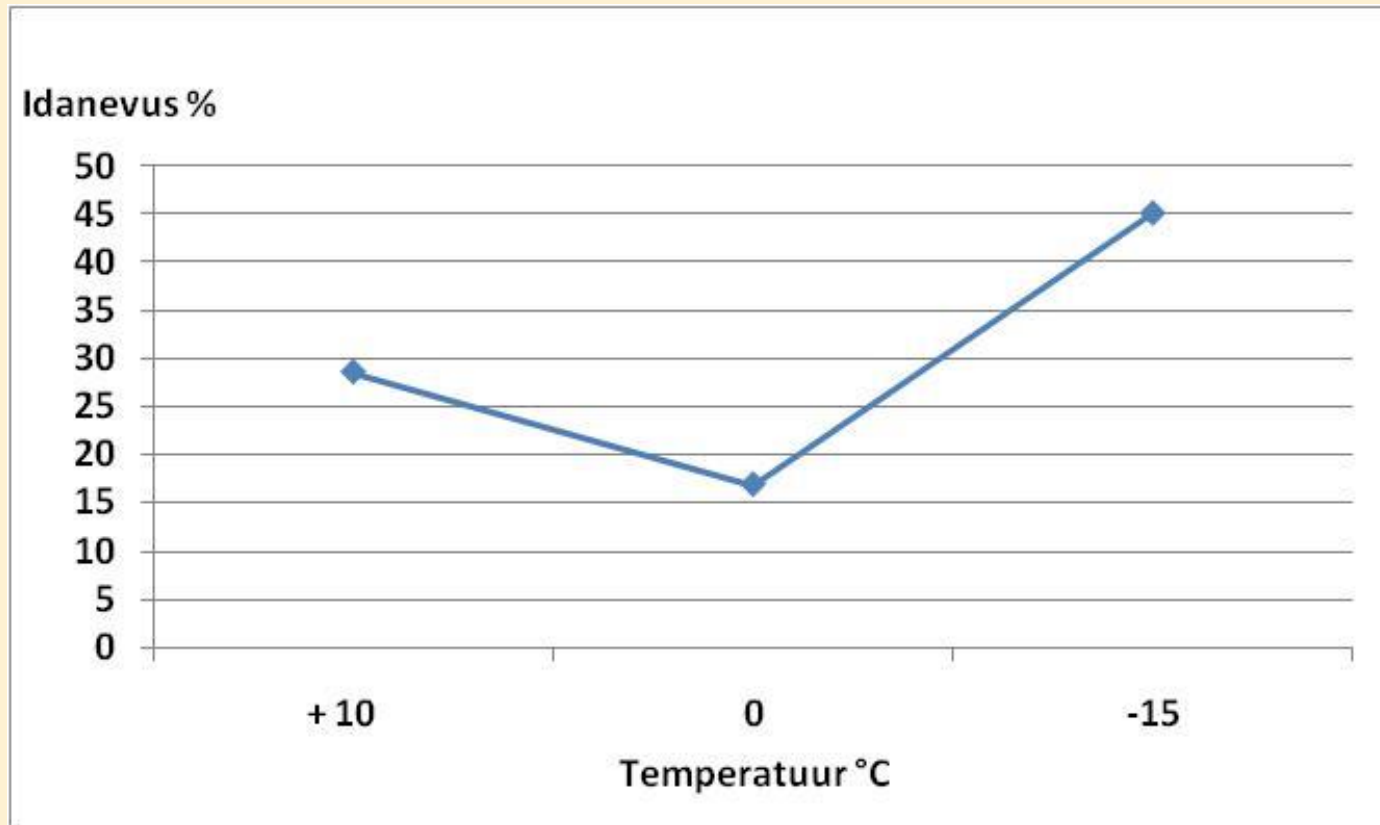
Temperatuur 0°C
Seemnete niiskusesisaldus 4%

Temperatuur -18°C
Seemnete niiskusesisaldus 6%

Talirukis geenipangas 26 aastat

Algidanevus 72%

Heintaimed 20 aastat -15°C

Liik	1961	1981
Harilik lutsern	91,5	81,9
Punane ristik	92,0	91,8
Valge ristik	95,6	92,1
Roosa ristik	94,8	91,2
Nõiahammas	73,8	80,0
Kerahein	82,3	85,4
Ohtetu luste	92,8	92,0
Põldtimut	73,9	87,0
Karjamaa-raihein	93,3	89,0

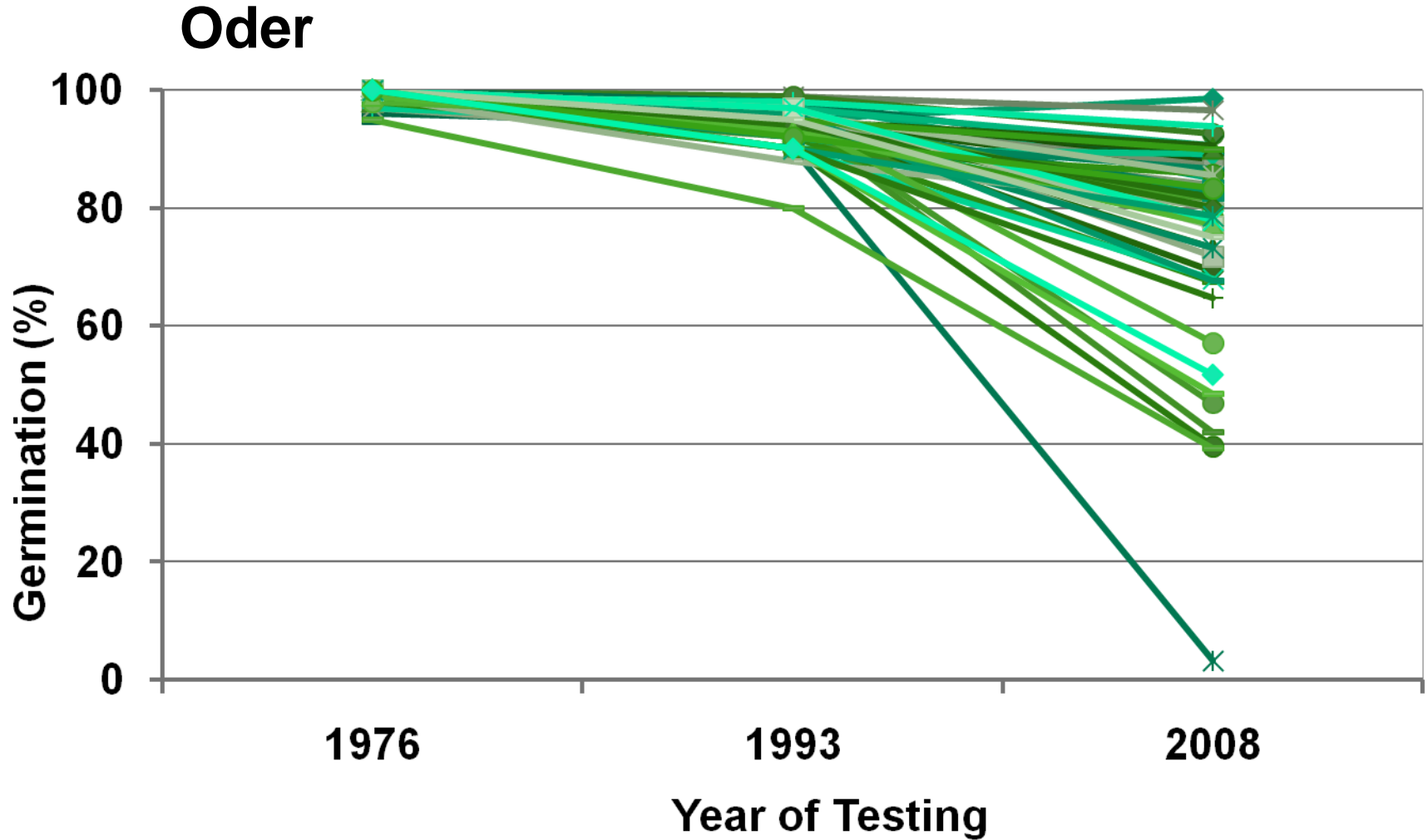
Seemnete eluiga sügavkülmas

- Oder, nisu, rukis, sorgo, lina, raps
- 230 säilikut
- Seemnete niiskusesisaldus 8%
- Säilitamine -15 oC
- Klaasist purgid
- Idanevus pärast 26-33 aastat

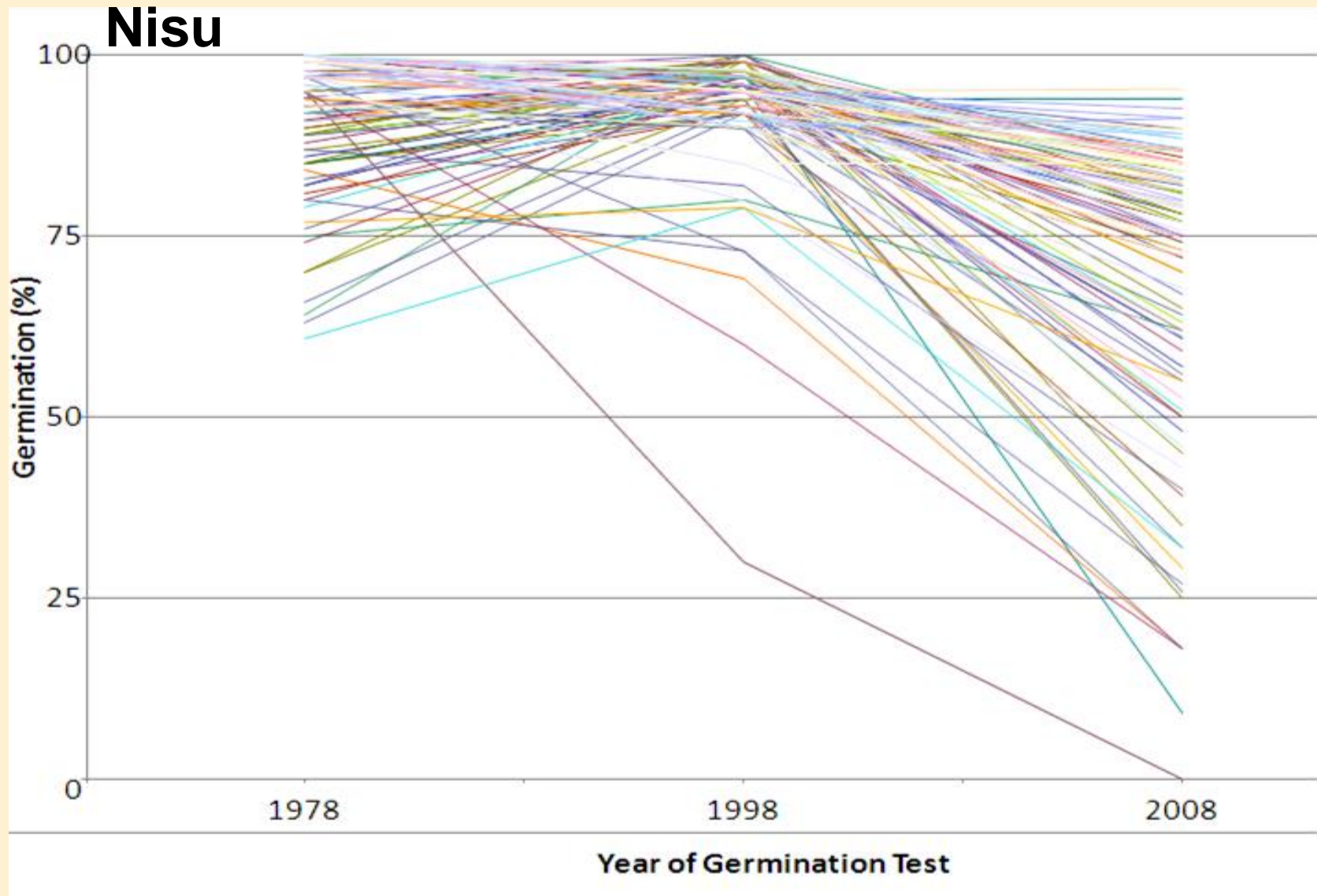

Liigisisene varieeruvus -15°C

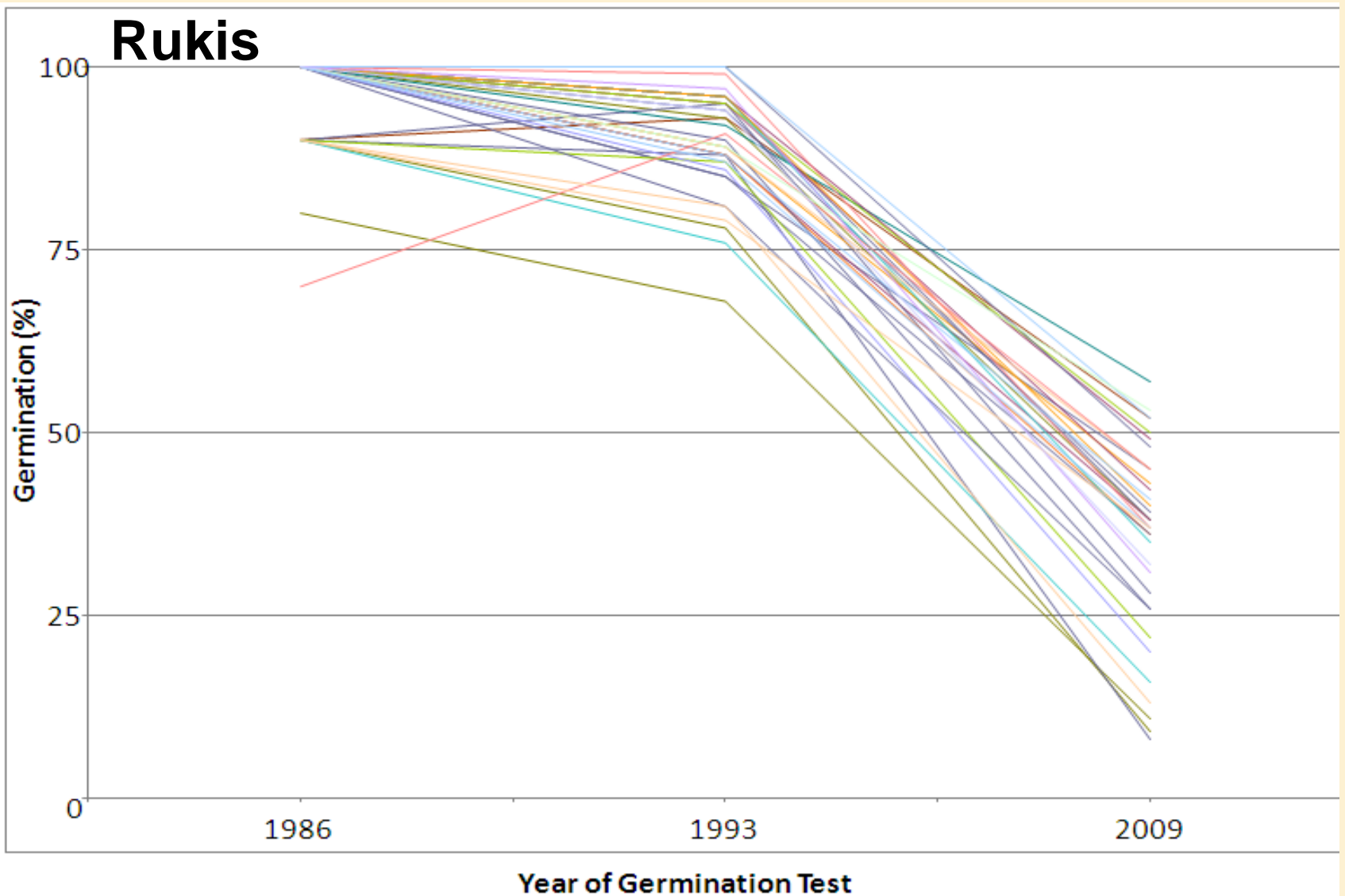

Liigisisene varieeruvus -15°C

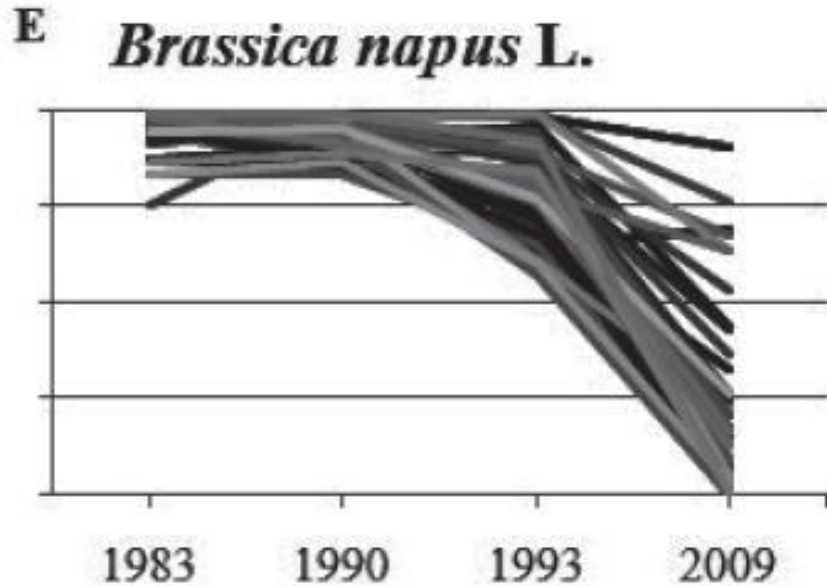
Liigisisene varieeruvus -15°C

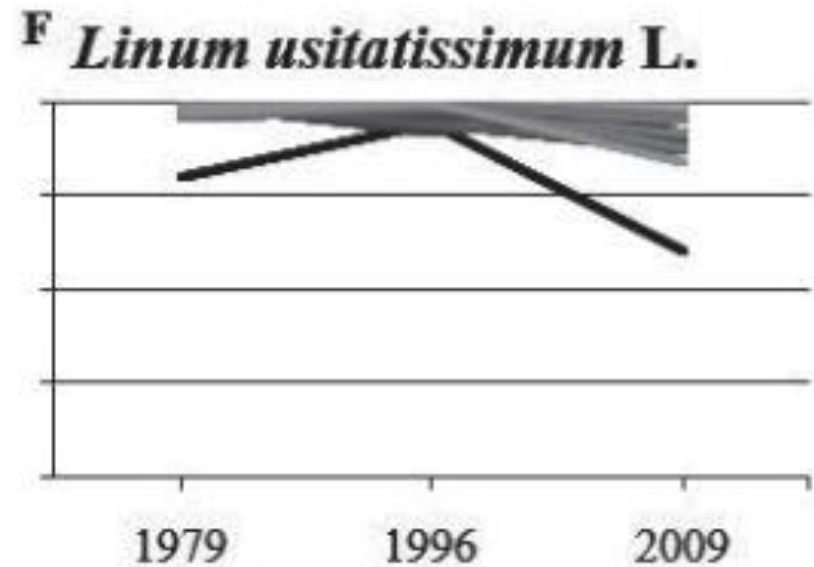
Liigisisene varieeruvus -15°C

Raps

Lina

Kokkuvõte

Usalda, aga kontrolli!

Geneetilise ressursi vaba kasutamine

Rahvusvaheline põllumajanduskultuuride
geneetiliste ressursside leping (2004)

- Uurimine
- Sordiaretus
- Toiduainete- ja põllumajandus-
alane koolitus

Olenevalt seemne suurusest
50-250 seemet

Tellige seemneid geenipangast!

Tooge seemneid geenipanka!

kylli.annamaa@etki.ee

DAY TRIP TO WARWICK

SATURDAY 7 December 1996

Departure

Griffin Close Residents: Please be outside the Estate Office by 9.10am. The coach will pick you up at 9.15am **PROMPT** and take you to the Guild of Students

Main Departure from Guild of Students

Please be outside the Guild of Students, by the East Gate Entrance, Edgbaston Park Road, at 9.15am. The coach will leave at 9.30am. **IT WILL NOT WAIT IF YOU ARE LATE!**

If you do not wish to bring something to eat and drink there are restaurant facilities at Warwick Castle and there are cafes, pubs, restaurants etc in Warwick itself where you can buy food and drink.

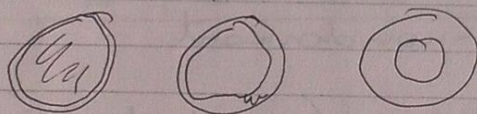
SEED DORMANCY.

Oct. 16, 12, 36

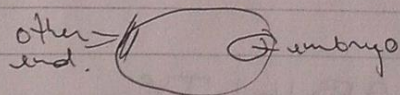
- apology {
- 1860 - label. 1974 - label.
  - 15 30 - Cold peppers - Thomas -
  - 18 60 - Lord Wakehurst. - government pen.
weekends perstyp.
  - 18 60 - middle - sixties.

Def. When all the conditions are available seeds to germinate (but they are not germinating) under conditions expected to be favorable to germinate.

no or little scarify - H_2SO_4 - proper timing
 endosperm seed coats are not equally covered.

stratify - hand dipped / filed.

Leguminosae - problem.

water

Oxygen

Leguminosae

Rice